Rådigheten över schablonerna

Sysslolöshet lär ju vara alla lasters moder. Ett sådant tillstånd inträder vid denna årsens tid för den trägne taxeringsnämndsordföranden som lätt snavar in i en meditativ fösjunkenhet sedan avvikelserna via postverket anträtt färden mot sin ödestyngda bestämmelse och innan besvären ännu påfordrat skärpt beredskap och mobiliserat de spillror av tankeskärpa som till äventyrs överlevt taxeringsarbetets hektiska slutskede och den därpå inträffade värmeböljan. I detta interregnum föds lätt den på sina håll som lastbar ansedda tanken att man till trycket bör befordra sina dyrköpta erfarenheter av årets taxeringsarbete androm till förargelse och sig själv till relativ förnöjelse.

Årets föreställning bjöd på premiär av två stjärnskott på schablontaxeringens firmament. Av dessa visade sig de hundra kronorna som avdrag vid inkomst av tjänst vara en relativt välartad företeelse som allmänheten fort blev god vän med och uppfattade på rätt sätt. En och annan deklarant med starka rötter nedgrävda i den sunda uppfattningen att två goda ting bevisligen är bättre än ett byggde visserligen upp sina avdrag på en grund av schablonbeloppet och timrade vidare med de verkliga kostnaderna. Strängt taget hade det väl blivit rättvisare så. Och detta utan att arbetet hade komplicerats för taxeringsnämnderna. Skatteunderlaget hade förstås minskats icke oväsentligt och vid förhindrandet av olyckor av det slaget ingår sällan rättvisan bland räddningsmanskapet. — En mängd människor i mitt taxeringsdistrikt — Marieholm — har sin utkomst i Eslöv. Månadsbiljetten mellan dessa båda orter betingade år 1956 ett pris av för år räknat 212 kronor. En mycket lämplig prissättning i dessa schablonernas tidevarv. "Folkets egen järnväg" har definitivt visat sig vara mer än en reklamslogan. Åtminstone i Marieholm.

Försäkringsavdragsschablonen visade sig vara ett mera svårfångat byte för den deklarerande allmänheten. Den rätta förståelsen vägrade här att anmäla sig till tjänstgöring. Nymodigheten på detta område har utan tvivel varit en källa till mycken förargelse. Deklaranten som gratulerat sig till att ha plöjt igenom deklarationsblankettens anvisning och bildat sig en uppfattning om dess mening blir förargad när det uppenbaras att hans tankemödor varit fåfängliga och till intet gagn. Taxeringsordförandena har mumlat extra mörkt över förfrågningsblanketter och skrivdon. Först förfrågan och sedermera avvikelse. Mycken förtretelse med ringa fiskalisk återbäring. Förenklingen i schablongestalt visade sig vara en chimär.

Den förenkling som åsyftades med dessa båda här uppmärksammade schabloner — från schablonen vid inkomst av kapital har bortsetts — skulle förmodligen ha åstadkommits bäst och effektivast om man helt enkelt uraktlåtit att ändra deklarationsblanketten på de punkter det här gäller. Detta skulle alltså ha inneburit att var och en deklarant precis som tidigare skulle ha redovisat sina utgifter vid inkomst av tjänst och sina utgifter för försäkringar. Med ledning härav skulle taxeringsnämnderna därpå ha kunnat laborera med schabloner ostörda av de deklarerandes felslut. Dessa avdrag skulle sålunda fixeras av taxeringsnämnderna, vilket borde utgöra

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-27 23:15:03

en garanti för att var och en skattskyldig fick det avdrag, vartill han vore berättigad. Allmänheten skulle slippa grubbla sig trött och arg över juridiskt oantastliga men i grunden oförståeliga anvisningar och taxeringsfunktionärerna skulle befrias från en myckenhet icke alltid särskilt stimulerande tankeutbyte med deklaranterna — föga stimulerande för båda parter må man förmoda.

Nu uppreser sig vän av det bestående och förmenar med stor bestämdhet att deklaranten skall deklarera själv och icke överlåta detta åt taxeringsnämnden. Hur skall deklaranten veta att taxeringsordföranden handskats rätt med de uppgifter han lämnat? Det sker saker bakom hans rygg. Han uppger sina försäkringsutgifter till 90 kronor men taxeringsnämnden beviljar honom utan vidare 150 kronor. Det är visserligen hyggligt och tacknämligt gjort av taxeringsnämnden. Men om taxeringsnämnden slumrar och icke höjer till 150, vad så? Någon avvikelse skrives icke ut eftersom någon avvikelse icke föreligger. Hur skulle det bli med rättssäkerheten? Skall det begås fel vill vi helst begå dem själv.

Rättssäkerheten skulle bli just densamma som råder när det gäller ortsavdrag — ortsavdrag som till beloppet är vida högre än de försäkringsavgifter och andra kostnader det här är frågan om. För att ortsavdraget skall kunna bestämmas lämnar den skattskyldige vissa uppgifter i deklarationen och sedan ombesörjer taxeringsnämnden resten. Deklaranten har att förlita sig på att allt går rätt tillväga, vilket det också regelmässigt gör. Han kan icke övertyga sig härom förrän han får debetsedeln. Är ortsavdraget fel kan man klaga. Och skulle, med det system som jag här skisserat, avdragen för utgifter för försäkringar och vid inkomst av tjänst vara felaktigt beräknade visar debetsedeln oriktigt taxerat belopp och klagorätt finns.

Schabloner är ett medel att förenkla taxeringsarbetet och som sådana stundom godtagbara.

Schabloner bör icke vara ett medel att komplicera deklarationsarbetet. Blir det svårare att deklarera blir det svårare att taxera. Och bådadera är tillräckligt svårt redan. Det kommer som vanligt att visa sig när besvärstiden går in.

Sten Sjöholm.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-27 23:15:03